

**THE EVALUATION OF SECONDARY SCHOOL
STUDENTS' POEM PERCEPTION IN TERMS OF
EPIC, DRAMATIC POEM VARIETIES**

**Ortaokul Öğrencilerinde Şiir Algısının Lirik, Epik ve Dramatik
Şiir Türleri Açısından Değerlendirilmesi**

Nuray KARAKAYA¹

Abstract

Poem is a type that is supposed to be learned by students with the help of correct exercises and enough time, although it seems that it is difficult to be understood by students and teachers try to keep away. The aim of this study is to reveal the level of perceptions of male and female students about finding topic and their sense of factors of shape according to topics of three different poem's type. The sample of this study consists of 12, 13 and 14th grade students. In this work, it has been found out that students' level changed according to gender and age on the topic of finding the theme of poem according to topics that they have learned and there was no difference in finding features that belongs to shape of poem. Students have difficulty in finding theme. Moreover, their perceptions differ among their ages and according to emotions in the poem. This result underlines that students are more successful in poems that they often face and poems increase students' perception level in parallel with their emotional development.

Key words: Perception of poetry, students of middle school, theme, evaluation.

Öz

Şiir, öğrencilerin anlamakta zorlandığı öğretmenlerin de uzak durduğu bir edebî tür gibi görünse de doğru çalışmalarla ve yeterince zaman ayrılarak öğrenciyi kazandırılması gereken bir türdür. Bu çalışmanın amacı konularına göre farklı üç şiir türüne göre kız ve erkek öğrencilerin tema bulma ve şekle ait unsurları algılama düzeylerini ortaya koymaktır. Çalışmanın örneklem grubu 12, 13 ve 14 yaş grubundan seçilen öğrencilerden oluşturulmuştur. Çalışmada işlediği konulara göre şiirlerin temasını bulmakta öğrenci seviyelerinin cinsiyete ve yaşa göre değiştiği, şiirin şekle ait unsurlarını tespit etmekte bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır. Öğrenciler temayı bulmakta zorlanmakla beraber yaş seviyeleri ve şiirde işlenen duygulara göre algıları değişkenlik göstermektedir. Bu durum öğrencinin sık karşılaştığı şiir gruplarında daha başarılı olduğunun ayrıca şiir çalışmalarının öğrencide duygusal gelişimle paralel olarak algı seviyesini de yükselttiğinin altını çizmektedir.

Anahtar Kelimeler: şiir algısı, ortaokul öğrencileri, tema, değerlendirme

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı. dilrubakarakaya@hotmail.com

GİRİŞ

Dil öğretimi insan hayatını kolaylaştırmak, zeka ve bilgisini ulvî hedefler için kullanma ilhamını verip bireyin yolunu açmak içindir. Dilin ilham veren ve hedeflere ulaştıran kademesi edebiyatı –sanatı- ortaya çıkarmıştır. Tolstoy da sanatı bu açıdan tanımlamıştır: “... o hem düşünce görüşünün gerçekleşmesi, hem de din ve felsefeyle birlikte bilinçlere ulaşmanın ve insanlara en yüce hedeflerini ve ruhun en yüce gerçeğini iletmenin aracıdır.” (Tolstoy, 2007: 29). Kişi, kendini tanıma ve tanıtmaya ihtiyacı, kısacası varlık ortaya koyma çabasında diliyle yol alır. Dil sadece düşünce ve ihtiyaçlar için değil asıl duyguları aktarmak içindir; milli ve manevî değerlerimizin temeli de duygulardır. Walter Porzig bu durumu şöyle ifade etmektedir: “Dil içinde nasıl bütün ruh gerçekleşiyorsa, ruhun içinde de bütün dünya çağrılmış bulunmaktadır. Ruh, dünyaya dil olarak (dil kimliğinde) egemen olmuştur.” (Hacızade, 2012: 1). “Aslında biz iki zihne sahibiz; birisi düşünüyor, diğeri ise hissediyor” diyen Goleman’a göre akıl duygusal zeka olmadan tam verimli çalışmaz, hatta insanı insan yapan niteliklerin çoğu, duygusal zekadan gelmektedir (Hacızade, 2012: 15). Konuyla ilgili Doğan Cüceloğlu, (2000) duygu ve düşünce ilişkisine değinmiş, gönül, duygu ve heyecanların akıl, mantık ve düşünceden tamamen bağımsız süreçler olmadığını, heyecan ve düşüncenin birbirine bağlı olarak, birinin diğerini etkilediğini belirtmiştir. Birey dış dünyayı eğitimin ve öğrendiklerinin etkisiyle algılamaya başlar. Tabiatın ve deneyimlerimizden oluşan bir zihin imbiği tüm algılarımızı işleme koyar ve onlardan düşünceler duygular üretir. “Duygunun katıldığı bir bildiri daha çabuk algılanır ve daha kalıcı olur.” (Hacızade, 2012: 13). “Kant’a göre insan doğayı kendi dışında ve kendini doğa dışında kavrar. Kendi dışındaki doğada gerçeği arar; kendi içinde iyiyi arar; bunlardan biri saf aklın işidir, öbürü ise pratik aklın(özgür istencin). Bu iki kavrama(algılama) aracı dışında, Kant’a göre bir de yargıda bulunma, karar verme(Urteilskraft) yeteneği vardır ki, yargıda bulunmaksızın karar oluşturan ve arzusuz hazzı oluşturan da bu yetenektir... Estetik duygusunun temelini bu yetenek oluşturur.(...) nesnel anlamda ise, şeylerin, amaçlarına ilişkin hiçbir şey bilmeksizin, algılanabilir ölçüde amaca uygun biçimlenişidir.” (Tolstoy, 2007: 26).

Şiirde duyguları en güzel ifade eden formdur. Nazariyyât-ı Edebiyye’de Ahmet Reşit Rey, şiirin konusundan bahisle derslerinde şunları öğretmektedir: “Hâdisât ve kâinattan hassâsiyyet-i şâirâneye aks eden teessür-i evvel, zihn-i şâirde tenemmüv edince, mevzû’-i şiir teşekkül eder. Âlem-i hayâtta bir şeyin kâffe-i evsâfı bir vâsf-ı asliyye merbut, belki ondan münbais olduğu gibi; hayât-ı şiirde de bütün hissiyât ve hayâlât -şimdi bahsettiğimiz- nevât-ı şiirin etrafında toplanarak mevzû’-ı edebiyî peydâ eder.” (Karakaya, 2017: 377) Kainattan şairin zihnine aks eden hisler, ondaki ilk duygunun, etkilenmenin, şairin zihninde büyüüp gelişmesiyle şiirin konusunu oluşturur. Şu hayatta bir varlığın tüm özellikleri bir özelliğin etrafında, ona bağlanarak, anlatılabildiği gibi var olan tüm his ve hayaller de şiirin çekirdeği etrafında toplanarak edebiyatın konusunu oluşturur.

“Şiirin teessür-i aslisini, nevâtını telâkkî eden zihn-i mübdi’, onu izhâr edebilmek için, birçok hissiyât ve hayâlatı cem’ ve telfik ile bir küll icâd eder. İşte bedâatin ruhu bu telfiktir” (Karakaya, 2017, s. 377; Rey, 1912, s. 108). Hisler ve duygular yazanın zihninde onu en güzel biçimde ortaya çıkaracak şekilde toplanır ve bir amaca ulaşacak şekilde bir bütün oluşturur; işte edebiyatın ruhu bu telfik “bir yere getirip ulaştırma, birleştirme” işidir. Şiir duygu, his ve hayalleri toplayıp birleştirirken onu müzikle, bir ahenkle, mısralara yayar. Şiiri diğer türlerden ayıran en belirgin özellik ahenktir. Şiir dili, ölçülü tekrarlara dayanan gizli bir şifreyi nağmelere yaslama işidir. Ali Ekrem, Nazariyyât-ı Edebiyye Dersleri (1909) adlı kitabında Lisân-ı Nazmın Teşkili başlığı altında şunları söyler: “...şimdi lisân-ı nazmın nasıl teşkil ettiğini mevzû’-ı bahs edeceğiz. Mademki

nazım yazmaktan maksat ahengi teşkil etmektir, bu gayeye vasıl için lisân-ı nesrin eşkâl-i tabiyyesinden maada eşkâller de kabul edilebilir.(...) Nazım yazmaktan maksat ahengi temin etmektir. Nazımın ahengi de vezinle beraber kafiyedir ” (Bolayır, 124). Şiirin biçim özellikleri olan vezin ve kafiye aynı zamanda onun temel özelliği olan ahenginin de unsurlarındandır. Şiirin asıl unsuru ahenk ve duygudur denilse yanlış olmaz. “Teessür(Emotion) dediğimiz şey, tahassüsât ve ihtisâsâta müterâfık, fakat onlardan kat’iyyen ayrıdır. Tahassüs (sensitive) ve ihtisâs (perception) dâima eşyâ-yı hâriceden dâhile doğru husûle gelen bir tesirdir; teessürün ise hâriçle münasebeti yoktur”(Karakaya, 2017: 357) İçinizdeki her duygu anılar ve içgüdü’nün, eğitim ve dış etkilerin, öğr endikleriniz ve deneyimlerinizin ilkel güdüler ve beyin yapısının karmaşık bir etkileşiminden oluşur.(Hacızade, 2012, s.4 Sartorius, 1999, s.50) İnsanı yazmaya iten duygulanma (teessür), etkilenme (tahassüs), yani duygu, his ve heyecanlanma ile etkilenmenin farkını Rey 1912 yılında öğrencilerine bugünün dikkatiyle öğretmeye çalışmıştır. Çünkü görüp yaşayıp etkilenen şair bu duygulanımı paylaşma ve bir benzerini okuyucu da uyandırma amacıyla belli bir özelliğin, duygunun etrafında tüm gözlem ve vermek istediklerini bir yere getirip ulaştırarak, bir maksatla kalemi eline alır. Hacızade bu durumu “duygu” olarak değerlendirmiş, Rey’in algısı gibi “Psikolojik çalışmalarda duygu ve heyecan sözcükleri aynı anlam için (emotion) kullanılsa da (Morgan, 1981) terimsel olarak birbirinden ve his (feeling), duygu durumu (mood), heyecan halinin ifadesi (expression) olarak belirtilen durumlardan ayırmıştır. (Hacızade, 2012) öğrencinin dil ve edebiyat öğreniminde sonradan ve eğitimle geliştireceği duygu kavramı şiirle bütünleşmiş bir kavramdır. Duygu sadece şiirin değil edebiyatın da çekirdeği gibidir. Paul Ekman “mutluluk, üzüntü, öfke, tikslenme, utanç ve korku” duygularını tüm insanlarda ortak olan temel altı duygu olarak değerlendirmektedir. Goleman, “öfke, keder, korku, sevinç, sevgi, şaşkınlık, tiksinti, utanç” olarak sekiz başlıkta ve başkaları daha farklı sayıda değerlendirmektedir. Diğer psikologların 15 ya da farklı başlıklarla grupladıkları duygular; edebiyat geleneğimizde elem ve haz (zevk) kavramlarıyla değerlendirilmiştir. Elem veren bir konu okuyanda okuma zevk ve beğenisini oluşturabilmektedir. Güzel ve güzellik kavramı da beğeni ve haz duygularına isnat edilerek değerlendirilmektedir. Sanat eserinin değeri güzeli konu alması değil, ele aldığı en güzel biçimde ortaya koymasında yatar. Şairin benzer duyguları okuyucuda uyandırabilme yeteneği, alımlama estetiği ve okur odaklı eleştirileri gündeme getirmektedir. Rey’in de eğitim ve öğretimde ilk defa gündeme getirdiği “algı” kavramı, bir edebî eserin yaratılma sürecinin etrafında dolanan dikkatleri, okuyucu tarafından algılanma sürecine taşımıştır. Duyguların tanınması kadar, okunan bir edebî eserde hissedilmesi ve öne çıkan bir şekilde sunulması gerekmektedir.

“Edebî metin ise; herhangi bir duygu, düşünce, hayal, intiba ve olayın dil vasıtasıyla, ama edebîlik değerini hâiz bir biçimde ifadesinden oluşan ‘söz ve söylem bütünü’dür” (Çetişli, 2014, s. 373). “Mademki edebiyat bir sanat, estetik eğitimidir; bu eğitim ancak var olan edebî eserler üzerinden verilebilir. Edebiyat ders kitapları bu eğitimin kalite ve değerinin en güzel göstergesidir. Kitaplarda seçilen metinler dilin kurallarına uygun, edebiyatın en seçkin örnekleri olmalıdır. Taşdığı bilgilerle de bireyin kişisel gelişimini, millî şuur ve duygularını beslemelidir. (...) Bu metinler öğrenciye birey ve toplum olarak kimlik vermek zorundadır. Yaşadığı toplumu ve kültürü tanımak, kaliteli ve mutlu yaşamak için yapması gerekenleri ve millî idealleri aşlamak zorundadır. Bu kitapları sadece dil ve dilin kurallarını anlatan eserler olarak görmek yanlış bir eğilimdir. Öncelikle öğrenciye sanatın bir ihtiyaç, edebiyatın hayatın bir parçası olduğunu hissettirmek şarttır”(Karakaya, 2017: 30). O zaman edebiyat eğitimcisinin hiçbir zaman hatırından çıkarmayacağı en önemli gerçek, edebiyat eserinin çok açık bir güzellik objesi, sanat eseri olduğudur. Dolayısıyla o, işinde ‘estetik bakış açısı’nı esas almak durumunda olan bir tür sanat eğitimcisidir.

Görevi, edebî metinden aldığı hızla genç insanların ruhlarındaki güzellik duygu ve duyarlılıklarını ortaya çıkarmak, geliştirip zenginleştirmek ve terbiye etmektir. Böylece her gün biraz daha maddileşip sığılaşan insan hayatına yeni kapılar aralamak, ruhların güzeler olan susuzluğunu dindirmek, hayatın ve tabiatın daha derinden duyulup anlaşılmasını sağlamaktır”(Çetişli, 2014: 373). Bu amaçla öğrenciye şiir öğretilmeli ve sevdirmelidir.

Edebiyatın dil eğitimi ile alakasını irdelediğimiz, dil düşünce ve duygunun insan hayatındaki bütünlüğünü vermeye çalıştığımız bu bölüm, şiirin dil ve edebiyat derslerinde duygusal zekânın gelişiminde, yaratıcı düşünmede ve eleştirel bir bakış açısı kazandırmada etkisini ortaya koymaktadır. Aynı zamanda bireyde yazma ihtiyacı da duygulardan, var olanlara, yaşananlara karşı duyduğumuz hislenmelerden kaynaklanmaktadır. Edebiyatın kaynağında duygular, hisler ve heyecan varsa eğitiminde de şiir temel unsur olmalıdır.

Araştırmanın Amacı: Çalışmanın amacı öğrencilerin okudukları bir şiirde temaya göre algı durumlarını ortaya koymaktır. Bu çalışma bir şiirin algılanmasında şiirin konularına göre şiir türleri bakımından farklılığının algı düzeyine olan etkisini göstermektir. Ortaokul öğrencileri okuduğu bir metnin şiir olduğunu bilmekte midir? Şiiri bir form olarak tanımakta mıdır? Okuduğu bir şiirde temayı bulabiliyor mu? Tespit edilen bu durumlar öğrencinin yaşına, cinsiyetine göre değişmekte midir? Öğrenci şiirdeki bütünlüğü, ritmi, temayı bulurken verilen şiir türüne göre cevapları değişmekte midir, şiir algısında konularına göre şiir türlerinin etkisi var mıdır? Sorularına cevap aramaktır. Çalışmada ortaokul öğrencilerinin şiir algısı ile lise öğrencileri arasında fark olup olmadığına da bakılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi: Bu araştırma 2017-2018 eğitim- öğretim yılında Ankara ili Keçiören merkez ilçesinde bulunan ortaokul ve liseden basit seçkisiz yöntemle belirlenen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iki devlet okulu öğrencilerini kapsamaktadır. Kız öğrenci sayısı 143, erkek öğrenci sayısı 144'tür, toplam 287 öğrenciye hazırlanan açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Örneklem grubunda 12 yaşından 30 kız öğrenci, 35 erkek öğrenci vardır. 13 yaş grubunda 38 kız, 28 erkek öğrenci vardır. 14 yaş grubunda 22 kız, 29 erkek öğrenci vardır. 15 yaş grubunda 7 kız, 6 erkek öğrenci katılmıştır. Bu çalışmanın yöntemi temel nitel araştırmadır. Temel nitel araştırmada veriler görüşme, gözlem ya da doküman analizi yoluyla toplanabilir (Merriam, 2009). Bu araştırmada veriler doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Dokümanlar, kolayca ulaşılabilen ve hazır kaynaklardır. Dahası dokümanlar sıklıkla göz ardı edilmelerine rağmen özellikle temel araştırma ve değerlendirmeler için oldukça yararlı kaynaklardır(Lincoln ve Guba, 1985). Araştırma verileri analiz etmek için nitel içerik analizi (Elo ve Kyngas, 2008; Vaismoradi, Turunen ve Bondas, 2013) tekniği kullanılmıştır. Nitel içerik analizi yazılı metinlerin içeriğinin, kod belirleme ve tema ya da örüntü oluşturma yoluyla sistematik bir biçimde yorumlanması işlemi olarak tanımlanabilir(Hsieh ve Shannon, 2005). Bu çerçevede araştırma verilerini analiz ederken izlenen süreç şu aşamalardan oluşmuştur: (1) Kodlama çerçevesi oluşturulması, (2) İlk kodlamanın yapılması, (3) Kodlama çerçevesinin yeniden düzenlenmesi, (4) Temel analizin yapılması, (5) Kodlama güvenilirliği ve (6) Bulguların yazılması ve yorumlanmasıdır. Çalışmanın deseninde ise, temel nitel araştırma deseni (Merriam, 1998, 2009) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu desen, eğitim alanındaki nitel araştırma desenleri arasında en sık işe koşulandır. Çünkü araştırmacılar her zaman olgubilim, kuram oluşturma, söylem analizi ya da etnoğrafik çalışmalar yapmayabilirler. Ancak bir araştırmacı yorumlamacı bir yaklaşımla nitel araştırma yapabilir. (Merriam, 2009) Bu araştırmada da, belirli bir kültürü çalışmak ya da bir kuram oluşturmak amaçlanmamıştır. Araştırmada temel nitel araştırma deseni,

Türkçe dersleri öğretim programlarına paralel olarak şiir türüne ve şiir doğasına ait özellikler noktasında öğrencilerin algısını değerlendirmeyi amaçlamıştır.

Şiirler seçilirken 6 alan uzmanından uzman görüş formuyla görüş alınmış ve seçilen şiirlerin tür özelliklerini taşıdıklarını şiirsellik ölçütlerine uygun olduğu kanaatine varılmıştır. Açık uçlu soruların hazırlanmasında ise hem Türkçe eğitimi alan uzmanlarından hem de ölçme değerlendirme alan uzmanlarından görüş alınmış, gerekli düzenlemelerden sonra Rubrik geliştirilmiş çalışma yapılmıştır. Çalışmanın pilotlaması yedi açık uçlu soruyla yapılmış, alan uzmanlarının görüşleri ve pilotlama sonuçları doğrultusunda şu sorular yöneltmiştir:

Bu şiirde işlenen ana duygu(tema) nedir?

Bu şiirde ahenk, müzik, ritim ön planda mıdır? Açıklayınız.

Bu şiire bir renk vermek istesek hangi rengi veririz? Neden?

Sizce bu metni şiir dememizi sağlayan ilk unsur ne olabilir? Neden?

Her gruba konularına göre türleri birbirinden farklı üç şiir verilmiş ve okunacak şiire göre hazırlanan dört soruyu cevaplamaları istenmiştir. Şiirler lirik(Karacaoğlan'ın Elif şiiri), epik (Mithat Cemal Kuntay'ın Onbeş Yılı Karşılarken adlı şiiri) ve dramatik (Mehmet Akif'in Küfe şiiri) olarak belirlenmiş; öğrencinin temayı bulmadaki seviyesinin türe göre farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. İkinci soru şiirin kendine has akışını ve bütünlüğünü sağlayan ritim (ahenk) unsuruna yönelik hazırlanmış, üçüncü soru ise şiir algısında duygularla renklerin birbirine olan etkisi ve öğrencilerde bireysel farklılıklara bakmaksızın bir ortak algının oluşup oluşmadığını ölçmeye yönelik sorulmuştur. Öğrenciler yapılan çalışmalarda belli şiirleri çoğunlukla belli bir renkle tanımlayabilmektedir. Bunda şiirde işlenen duygunun ve şiirde geçen kelimelerin – şiirdeki kavram havuzunun- etkisi olduğu tespit edilmiştir. Dördüncü soru tamamen şiirin öğrencide çağrıştırdığı ilk algıyı sormaktadır.

Araştırmanın Önemi ve Alan Yazındaki Yeri

Yukardan beri izah edildiği üzere insan duygu ve düşünceden oluşan dünyayı algılayıp yorumlayan güzellik ve sanatla ruhsal gelişimini sürdüren karmaşık bir varlıktır. Edebiyat eğitimi dil öğretimiyle günlük hayatı, edebiyat eğitimiyle de sanat algı ve doyumunu sağlayan bir süreçtir. Edebiyat eğitiminde ruhsal gelişimi, okuma sevgi ve alışkanlığını, topluma duyarlı insanları, değerleri kazandırmada seçilen metinler önemli bir etkidir. Edebiyat eğitiminde bütünlük ve taşıdığı ahenkle ve duyguya verdiği önemle şiir önemli bir türdür. Ölçüsüne, yazıldığı dönemlere göre farklı çeşitlerde ele alınan şiir, konularına göre de türlere ayrılmaktadır. Türkçe ve edebiyat ders kitaplarında bu türlerden belli başlılarına belki bir iki örnekle yer verilmekte fakat her birinin örneğine rastlanmamaktadır. Ne var ki ele aldığı duygularla sınıfta derinlemesine tartışılıp yorumlanmasına müfredat ve ders programları da uygun değildir. "Rosenblatt'e göre okumanın belirgin iki amacı vardır: 1. Okuyucu duyguları ile okur yani metne estetik / sanatsal açıdan yaklaşır ve metnin estetik yorumunu yapar (aesthetic reading). 2. Metni okurken sadece okurun amacı bilgi edinmek ya da kazanmaktır (efferent reading). Bazen bu ikisi arasındaki fark belirgin değildir. Okuyucu her ikisini de aynı anda uygulayabilir"(Kaya, 2013, s.611). Seçilen metinlerle edebiyat eğitim ve öğretimi bu iki amacı da yerine getirmeye çalışmaktadır. Sanatsal olarak okumaktan haz alabilen, onu hayatın bir parçası olarak görebilen bireyler yetiştirmek eğitim sistemimizin ve Türkçe öğretiminin temel amaçları arasındadır. "Çocuğun kitaplarla iletişiminde duyduğu haz doğal olarak çocuğun gelişimi ile ilgilidir"(Kaya, 2013, s. 610). Şiir ahenk ve ritmiyle

öğrencinin ninnilerden, tekerlemelerle oyunlardan zaten aşına olduğu bir türdür. Ayrıca şiirler, öğrencinin uzun metinlere olan önyargısı düşünüldüğünde bir çırpıda okuyabileceği daha kısa ve yoğun metinlerdir. Hem okuma hem de yazma eğitiminde kullanılması gereken en uygun metinlerdir. “Duygunun katıldığı bir bildiri daha çabuk algılanır ve daha kalıcı olur. Duygu katılımı olmayan bildiri pek ilgi uyandırmaz; tarafsız olarak sunulan bilgi akılda da pek sağlam bir yer edinmez.(...) Sözcüğün bildirgesel işlevlerinden biri duygu bildirimidir”(Halıcızade, 2012, s.13).

Öğrencilerde şiir algısına yönelik olumlu tutum geliştirmek amaçlı çalışmada Jaroslav Vala, Kateřina Čoubalová, Jana Sladová, Vlasta ěgichová(2012) öğrencilerin şiire uzak bakma sebeplerini şöyle özetlemektedirler: ilk olarak şiir popüler değildir ve yüksek, elit bir sanat türü olarak görülmektedir. Şiiri tam anlamıyla anlamak sorumluluğu ağır gelmektedir. Öğrenci algısı genel olarak metinlere bilgi edinmek amacıyla odaklanmaktadır. Nesir metni okumak için kullanılan klişeleri şiire uygulamaya çalışmakta; şiirin bütününe algılamak yerine her satırı ayrı ayrı anlamaya çalışmaktadır. Öğrenci şiirde şairin uyandırmak istediği duyguları belirsiz ve zor olarak görmekte bunu ifade etmenin de ayrıca zor olduğunu düşünmektedir. Şiirde doğal olarak ifade edilen ile şairin vermek istediği duyguların örtüşmeme ihtimali de okuyucu da gerilim yaratmaktadır. Şiirsel metnin anlam belirsizliği doğal olarak karşılanmaktadır. Öğretmenlerdeki bu alandaki özgüven eksikliği de şiir öğretimini olumsuz etkilemekte; yanlış yöntem seçimleri de öğrenciyi şiirden uzaklaştırmaktadır. Öğrencilerden bazı şiir türlerini çok küçük yaşta analiz etmeleri istenirse öğrenci şiir okumak yerine onu bir problem olarak algılamaktadır. Sayılan bu durumlar şiir öğretimine olan uzaklığı anlatmak için yeterlidir. Edebiyatımızda bu alanda yapılan çalışmaların yetersizliği de duruma eklenince konunun önemi daha çok ortaya çıkmaktadır. Vala vd.’lerinin çalışması 14-15 yaş grubundan deney grubuna bir yıl boyunca özel yöntemler ve çalışma kağıtlarıyla onlardaki ilk ve son tutumları kontrol grubuyla karşılaştırarak çeşitli sonuçlar ortaya koymuştur. Çocukların yazdıkları şiirler, sınıf ortamında arkadaşlarının şiirlerini yorumlamaları ve günlüklerindeki ifadeler onlarda şiire ve edebiyata karşı olumlu bir tutum oluşturulabildiğini ortaya koymuştur. Şiirin ne olduğuna ve ne olması gerektiğine ve sınıfta uygun ortamlarda özel yöntemlerle (şiir grafikleri çıkarmak, iskele bir şiir üzerinde çalışmak vb.) şiir yazdırma uygulamalarına yer veren çalışma önemli verilerin altını çizmektedir.

Meral Kaya(2013) çalışmasında şiir öğretimine yeterince yer verilmemesini öğretmen, öğrenci ve dış etkenlerden kaynaklanan nedenlere ayrı ayrı yer vererek 21 maddede toplamış, bu alanda yapılan çalışmaları bu duruma kaynak göstermiştir. Şiirin biçim, içerik, ses, konu-tema ve dil olarak teknik bilgilerini bilmenin zorunluluğunu dile getirmiş; şiiri biçim ve içerik bakımlarından değişik alt başlıklara göre irdelemiştir.

Kaya(2013) Temple’in şiirle ilgili şu görüşüne yer vermiştir: şiiri dilin kolayca zihinde kalan dokusu olarak görür ve şöyle devam eder: “şiir içinde barındırdığı yoğun duyguların, imgelerin ve ses kalitesinin sözcük zevki ile kulağa ulaşması, kalpte iz bırakması ve zihinde merak uyandırmasını sağlayan hassasiyet ve titizlikle örülmüş dil yapısıdır (s.51). Çalışmamız şiirin ne olduğunu anlatmak amacıyla değildir, fakat neyin niçin öğretilmesi gerektiği noktasında şiirin türlerinin, şekil ve içerik özelliklerinin yanında konularına göre şiirlerden çalışmanın aracı olarak seçilen epik, dramatik ve lirik şiirden kısaca bahsetmek yerinde olacaktır. Bu vesile ile şiirde konunun tek başına türün belirleyicisi olmadığı gibi şekil özelliklerinin de nazım biçimini ortaya koymakta yeterli olmadığını belirtmeliyiz. Yukardan beri ele aldığımız başlı başına bir çalışma konusu olabilecek duygu ve ahenk kavramları şiirin iki esas unsuru gibidir. Şiiri diğer türlerden ayıran ahenk, ritim, armoni, ses tekrarları, kelime tekrarları ve mısra tekrarlarıyla

varlığını gösterir. Şiirin temasını belirleyen duygu ise, şiir türlerini belirleyemese de konularına göre şiirlerin; lirik, epik, dramatik, didaktik, satirik ve pastoral olarak adlandırılmasına yol açmıştır. “Lirik şiir: Etkileyicilik bakımından hüznün, sevgi, sevinç, acı, keder vb. duygulara dayalı durumları yansıtır. Diğer şiirlerde de lirizm mutlaka vardır. Lirik şiirin duygular dışında özel bir amaç için yazılmamış olması”(Aytaş,t.y.,s.5) onu diğer türlerden ayırmaktadır. Yine Aytaş, epik şiir için ise şunları söylemektedir: “Genellikle olağanüstü bir üslup ve destansı bir tarzda yazılır. His ve hayale daha az yer verir.” Dramatik şiir ise, acıklı ya da korkunç bir olayı ele almaktadır. Çalışmada bu üç şiirin örnekleri verildiğinde öğrencilerin tema ve şekil özelliklerini algılamada farklılık yaşayıp yaşamadıklarını gözlemlenmiştir. Şiir öğretimine olan bakış açımızı, öğrencinin şiiri algılayış biçimini, konularına göre şiirlerin bu algıya etkisini göstermesi bakımından bu çalışma önem arz etmektedir. Bu çalışma edebiyat eğitiminde konularına göre şiirler açısından öğrencinin değerlendirildiği ilk çalışmadır.

BULGULAR

Dramatik şiir örneği olarak Mehmet Akif Ersoy’un Küfe şiiri öğrencilere verilmiştir. Bu şiiri 12 yaş grubundan 11 kız ve 9 erkek; 13 yaş grubundan 15 kız ve 15 erkek; 14 yaş grubundan 19 kız ve 19 erkek olmak üzere toplam 88 öğrenci değerlendirmiştir. Şiirin temasıyla ilgili bulgular aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

Tablo 1

12 Yaş Grubu Öğrencilerin Dramatik Şiirde Tema Bulma Becerisi

Kız Öğrenci (11)	f	Erkek Öğrenci(9)	f
Üzüntü, acı	5	Acı, özlem	2
Babasına yakınlık	3	Küfeyle geçim	1
Kin, nefret	2	Çocuğun hayatı	1
Cevapsız	2	Cevapsız	3

Kız öğrencilerin duygu tespitinde erkek öğrencilerden biraz daha ilerde olduğu görülmektedir. Bu şiirdeki temanın ne olduğu sorusuna 20 öğrenciden 5 tanesi hiç cevap verememiştir. Ortaokul öğrencilerinde soyut düşüncenin henüz tam olarak başlamadığı ve duyguların tam olarak adlandırılmaması bu durumu etkilemektedir. 20 öğrenciden toplamda 9’u şiirde bir duygu algılayabilmişlerdir.

Tablo 2

13 Yaş Grubu Öğrencilerin Dramatik Şiirde Tema Bulma Becerisi			
Kız Öğrenci(15)	f	Erkek Öğrenci(15)	f
Özlem, üzüntü, kırgınlık	4	Özlem üzüntü, kırgınlık	3
Yoksulluk ve yaşam mücadelesi	3	Yoksulluk, yaşam mücadelesi	3
Zavallı çocuk, yetimin masumluluğu	4	Küçümseme	1
Küçümseme	3	Cevapsız	2

Tabloda genelde 10 öğrenci doğru cevabı bulmuştur. Küfe şiirinde bir yetimin dramı işlenir, sefalet ve acıma ön plana çıkar. Kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha ilerde çıkmıştır. Erkek öğrencilerden ikisi hiç cevap verememiştir. Kurgusal yapıya sahip olan bu uzun şiir türüyle öğrenci hiç karşılaşmadığı için algılamakta zorlanmıştır. Ders kitaplarında genellikle benzer konuların işlendiği şiir türlerine yer verilmektedir; farklı konuları işleyen bütün türlere en azından birer örnek konulabilir.

Tablo 3

14 Yaş Grubu Öğrencilerin Dramatik Şiirde Tema Bulma Becerisi			
Kız Öğrenci(19)	f	Erkek Öğrenci(19)	f
Özlem, merhamet	5	Özlem, merhamet	4
Yetimlik, acı, üzüntü	3	Küfe	2
Çalışmanın önemi	5	Çalışma	2
Cevapsız	3	Cevapsız	3

Tabloda toplamda duygu yazabilen 12 öğrenci mevcutken, çalışmanın önemi, yaşam zorlukları, küfe ve çocuğun yoksulluğu gibi cevaplar verilmiştir.38 öğrencide 3'ü kız, 3'ü erkek 6 öğrenci cevap verememişlerdir. Acıma duygusu yanında üzüntü ve merhameti de eklemişler; şiirin öyküsel kurgusu öğrencilerin bir kısmını çalışma ve yaşam zorlukları, çalışarak helal kazanç konularına yönlendirmiş olabilir. Öğrenciler şiirin bütününe görmek yerine şiiri parça parça algılamışlardır. Babanın ölmüş olması da hem babaya hem geçmişe özlemi çağrıştırmış olabilir.

Epik şiir olarak öğrencilere, Mithat Cemal Kuntay'ın On Beş Yılı Karşılarken şiiri verilmiştir. 12 yaş grubundan 16 kız ve 15 erkek öğrenci; 13 yaştan 13 kız ve 12 erkek öğrenci; 14 yaştan 16 kız ve 13 erkek öğrenci toplamda 85 öğrenci görüş bildirmiştir.

Tablo 4

12 Yaş Grubu Öğrencilerin Epik Şiirde Tema Bulma Becerisi			
Kız Öğrenci(16)	f	Erkek Öğrenci(15)	f
Keder, hüznün,	3	Asrın mucizesi	1
Vatan sevgisi	3	Vatan sevgisi	5
Umut, cesaret	1	Şehitlerin anısı	1
Cevapsız	5	Cevapsız	1

Diğer tek tek verilen cevaplar gruplandırılmadığından belirtilmemiştir. Kızlara göre erkeklerin çoğunluğu bu şiirde temayı doğru bulmuştur. Kızlarda 5, erkeklerde 1 cevapsız olmak üzere; 31 öğrenciden 6'sı temayı boş bırakmış, 8'i doğru cevaba ulaşabilmiştir.

Tablo 5

13 Yaş Grubu Öğrencilerin Epik Şiirde Tema Bulma Becerisi

Kız Öğrenci (13)	f	Erkek Öğrenci(12)	f
Vatan için yapılanlar	2	Vatan sevgisi	10
Vatan sevgisi	10	Tarihin değeri	1

Tabloya göre 13 yaş grubunda kızlar ve erkeklerin neredeyse tamamına yakını doğru cevap vererek durumu eşitlemişlerdir. Söz konusu vatan olunca birlik kaçınılmaz olmuştur.

Tablo 6

14 Yaş Grubu Öğrencilerin Epik Şiirde Tema Bulma Becerisi

Kız Öğrenci(16)	f	Erkek Öğrenci(13)	f
Vatan sevgisi	15	Vatan sevgisi	10
Cevapsız	2	Cevapsız	2

Tablo 6'ya göre öğrencilerin neredeyse tamamı temayı doğru olarak bulmuştur. Epik şiir türünde 12 yaş ile 13 ve 14 yaş arasında; 13-14 yaş lehine bariz fark vardır. Sınıf seviyesi büyüdükçe öğrenci algı ve başarısı da artmaktadır. Epik şiir için; toplam 45 kız öğrenciden 28'i ve toplam 40 erkek öğrenciden 31'i bu soruyu doğru cevaplamışlardır. Kız erkek ayırılmadan genel toplamda ise;85 öğrenciden 59'u neredeyse 2/3'ü temayı doğru tespit etmiştir. Erkekler epik şiirde kızlardan daha ilerde çıkmıştır.

Lirik şiir örneği olarak Karacaoğlan'ın Elif şiiri seçilmiştir. Bu şiirde 12 yaştan 10 kız ve 20 erkek; 13 yaştan 23 kız ve 21 erkek; 14 yaştan 20 kız ve 20 erkek olmak üzere toplam 114 öğrenci görüş bildirmiştir.

Tablo 7

12 Yaş Grubu Öğrencilerin Lirik Şiirde Tema Bulma Becerisi

Kız Öğrenci(10)	f	Erkek Öğrenci(20)	f
Elif	6	Elif	9
Sevgi	2	Sevgi	2
Sevgi ve Özlem	2	Özlem	6
Aşk	-	Aşk	3

12 yaş gurubu lirik şiirde de diğer örneklerde olduğu gibi temayı doğru tespit edememiş, çoğunluk şiirin adından ve nakaratından etkilenerek Elif diye düşünmüştür. Sevgi ve sevgilinin yanındayken bile duyulan özlem cevaplarını doğru kabul etsek de yüzde ellinin altındadır. Kızlar erkeklerden yine de ilerdedir.

Tablo 8

13 Yaş Grubu Öğrencilerin Lirik Şiirde Tema Bulma Becerisi

Kız Öğrenci(23)	f	Erkek Öğrenci(21)	f
Aşk	10	Elif	5
Özlem, hasret	4	Sevgi ve aşk	7
Elif	7	Özlem	5
Cevapsız	2	Cevapsız	4

Tabloda erkekler kızlardan önde çıkmıştır. Kızlardan 10'u doğru cevabı bulurken erkeklerden 7'si sevgi ve aşk yazmıştır. 12 yaşa göre biraz daha ilerdedirler. Şiirin adı ve nakarat olarak tekrar eden Elif, öğrencilerin duyguya değil, şahsa yönelmesine neden olmuştur. Elif ve Elif'e ait özelliklerle temayı cevaplayan öğrenci sayısı da yüksektir. Yine de erkekler de kızlara yakın bir oranda doğru cevap verebilmişlerdir.

Tablo 9

14 Yaş Grubu Öğrencilerin Lirik Şiirde Tema Bulma Becerisi

Kız Öğrenci(20)	f	Erkek Öğrenci(20)	f
Aşk	11	Elif	7
Özlem, hasret	4	Sevgi ve aşk	4
Aşk, özlem	1	Aşk ve Özlem	5
Cevapsız	4	Cevapsız	4

Tabloya bakıldığında 12 yaş grubu içinde doğru cevap veren erkek öğrenci sayısı çoğunlukta, 13 yaşta kızlar çoğunluktadır. 14 yaşa gelindiğinde 20 kız

öğrencinin 12'si doğru cevap verirken 20 erkek öğrencinin 9'u doğru cevabı bulabilmiştir, durum yine kızlar lehinedir.

Belli duyguları öne çıkaran şiirlerin öğrencilerde genel olarak belli bir renk algısını çağrıştırdığı gözlenmiştir. Şiir öğrenciler tarafından ortak bir algı dünyası oluşturmaktadır, bunu ölçmek için okunan şiirin hangi rengi çağrıştırdığı sorulmuştur. Genel olarak dramatik şiirde öğrencilerin siyah renk üzerinde yoğunlaştığı net olarak siyah diyemeyen öğrencilerin “kahverengi, gri, lacivert” gibi diğer türlerde yazmadıkları renklerle şiiri ifade ettikleri görülmüştür. Dramatik şiirdeki “yetim çocuğun acısı ve çaresizliği” onların dünyasına da karanlık olarak düşmektedir. Lirik şiirde aşk ve çoğunluğun kırmızıyla örtüştürmesi de bu tezi ispatlamaktadır. Kırmızı tespitini yapamayanlar bu sefer “pembe, lila, mavi” gibi canlı ve açık renkleri seçmişlerdir. Sevginin aydınlığı ve canlılığı dünyalar ayrı da olsa algıları yakınlaştırmaktadır. Aynı durum Epik şiir için de söz konusudur. Öğrenciler vatan sevgisini bayrağımızla örtüştürüp “kırmızı ve beyaz”ı şiirin rengi olarak belirtmişlerdir. Duyguların dili renklerin diliyle örtüşmekte gibidir. Şiirde işlenen duygu kadar şiirin çağrıştırdıkları ve şiir diline ait sözcükler, şiirdeki kavram havuzu da öğrencideki algıda etkili olmaktadır. Renk ifadesi yanında bu rengi neden seçtiklerine dayalı açıklamalar bu fikri kuvvetlendirmektedir.

Öğrencilerin konuyla ilgili cevaplarından bazıları şöyledir:

13 yaş Küfe şiiri için:

“Siyah kararış bir renktir. İnsana öfkeyi, üzüntüyü, özlemi çağrıştırır. Şiir ise duygusaldır. Bundan ötürü bence siyahı akla getirir.”

“Beyaz rengini verirdim. Çünkü beyaz rengi masumluluğu, cesareti anlattığı için seçerdim.”

“Siyah, çünkü yoksulluğu cıvı cıvı renklerle anlatamam.”

“Siyah çünkü çaresizlik ve üzüntü anlatıyor.”

13 yaş On Beş Yılı Karşılarken şiiri için:

“Kırmızı çünkü şehitlerimizin kanı aklıma gelir.”

“Gri çünkü savaşın kötülüğü ve acımasızlığından bahsetmektedir.”

“Kırmızı ve beyaz, çünkü genellikle vatan, toprak ve savaş anlatılmaktadır.”

“Kırmızı çünkü bayrak ve vatan kelimelerini çağrıştırıyor.”

13 yaş Elif şiiri için:

“Kırmızı aşk rengi.”

“Mor”

“Şiire bir renk verecek olsam kırmızı verirdim.”

“Beyaz çünkü saf ve ahenkli bir şiir.”

“Gökkuşuğu, canlı renklere...”

Ritmin bütün şiirlerde öğrenciler tarafından algılanabildiği gözlenmiştir. Şiiri, nesirden ayıran en büyük özellik ahenkidir. Ahenk şiirde ses tekrarı, sözcük tekrarı, dize tekrarı, nakarat tekrarı yanında kafiye, redif, aliterasyon ve asonanslarla sağlanmaktadır. Öğrenci şiirin mısralarla yazıldığını, kafiye ve redifin şiire ait unsurlar olduğunu bilmektedir. Yöneltilen “metnin şiir olduğunu düşündüren ilk öge nedir?” sorusuna

öğrenciler: kafiye(uyak), dörtlük(kıta), uyum(ahenk), tekrarlar, devrik cümleler, kısa satırlar, duygu ve hisler gibi cevaplar yazmışlardır. Dramatik şiir türünde 12 yaş grubunda bu soruya kızlardan 6, erkeklerden 5 öğrenci cevap verememişlerdir. Epik şiirde farklı gruplardan 3, 4 cevapsız öğrenci görülmüş, en rahat lirik şiirde cevap verebildikleri izlenmiştir. Elif şiirinde dörtlüklerin sonundaki “Gezer Elif, Elif diye.../ Tozar Elif, Elif diye..” tekrarları bu durumu etkilemiştir. Tema bulmada epik şiir öndeyken şekle ait unsurlarda lirik şiir daha etkili olmaktadır.

14 yaş öğrencilerinin şiirde ahenk(ritim) var mıdır, sorusu için verdikleri cevaplardan bazılarını buraya alıyoruz:

Elif şiiri için:

“Evet vardır, çünkü her dizede belirli bir uyum var.”

“Şiirde bir düzen bir ahenk vardır.”

“Evet çünkü kafiyeler var.”

“Evet uyum, ahenk ön plandadır.”,

On Beş Yılı Karşılarken şiiri için:

“Evet belirgindir, çünkü şiirde sözcükler arasında ahenk vardır.”

“Evet çünkü geçişler çok hoş geldi.”

“Evet şiire güzelliğini veren müziği, ritmi zaten.”

Küfe şiiri için:

“Maalesef bir ritim yok.”

“Hiç belirgin değil.”

“Evet ahenkli bir şiirdir, ritim ve ahenk dolu.”

“Pek belirgin değildir, çünkü çoğu cümle birbiriyle bağdaşmıyor.”

Öğrencilerin şiirin ilk özelliği ne olmalıdır, sorusuna verdiği cevaplardan bazıları da 12 yaş grubundan verilebilir, böylece tüm yaş grupları bir maddeyle örneklendirilmiş olacaktır. Sorulan her açık uçlu soruya tüm gruplar için örnek vermek çalışmanın hacmini artıracaktır.

Küfe şiiri için:

“Kafiye olabilir.”

“Redif ve kafiye bulunması.”

“Kısa ve birbiriyle anlamlı satırlar olması.”

“Çünkü şiirin kıtaları var.”

On Beş Yılı Karşılarken:

“Duygu ve düşünceler.”

“Kafiye ve redif bulunması.”

“Kafiye ve uyum.”

Elif şiiri için:

“Dörtlüklerin olması.”

“Mısralar halinde yazılması.”

“Kıta, devrik cümle, uyum, kafiye.”

“Devrik cümle, uygun kafiye.”

Şiirin şekli unsurlarını öğrenciler çözebilmekte, duygular ve anlam bakımından yorumlarken zorlanmaktadırlar.

SONUÇ

Çalışmada epik şiirde tema bulma başarısının dramatik şiirden daha önde olması seçilen şiirlerin hep benzer alanlarda olduğunun göstergesidir. Öğrenci sık karşılaştığı konularda yazılan şiirlerde daha çabuk tespitlerde bulunabilmektedir. Ayrıca erkek öğrenciler, epik şiirde diğer şiirlerden ve kız öğrencilerden daha öne çıkmıştır.

Dramatik şiir hem kızlara hem erkelere daha karışık gelmiştir, bunda şiirin uzunluğu ve kurgusal yapısının etkisi vardır. Ayrıca dramatik şiir örneği ders kitaplarında da yoktur. Öğrenciler şiirin bütünlüğünü algılamak yerine parçada kalmakta algılarını belli duygusal noktalara kaydırmışlardır. Acıma duygusu yanında üzüntü ve merhameti de eklemişler; şiirin öyküsel kurgusu öğrencilerin bir kısmını çalışma ve yaşam zorlukları, çalışarak helal kazanç konularına yönlendirmiş olabilir.

Epik şiirde tema bulmada erkekler daha öndeyken lirik şiirde 13 yaş grubu dışında kızlar daha önde çıkmıştır. Epik şiir türünde 12 yaş ile 13 ve 14 yaş arasında; 13-14 yaş lehine bariz fark vardır. Sınıf seviyesi büyüdükçe öğrenci algı ve başarısı da artmaktadır. Epik şiir için; toplam 45 kız öğrenciden 28'i ve toplam 40 erkek öğrenciden 31'i bu şiirde temayı doğru yazabilmiştir. Tüm şiirler için tema bulunurken zorlanıldığı görülmüştür.

Lirik şiir türünde ve kız öğrencilerin duygu tespitinde erkek öğrencilerden biraz daha ilerde olduğu görülmüştür. Aynı durum dramatik şiir için de geçerlidir; kız öğrenciler, erkek öğrencilerden daha ilerde çıkmıştır.

Şiirin teması öğrenci algısı üzerinde etkili bir unsurdur. Belli duyguları öne çıkaran şiirlerin öğrencilerde genel olarak belli bir renk algısını çağrıştırdığı gözlenmiştir. Şiir, ortak bir algı dünyası oluşturmaktadır.

Yapılan çalışmada öğrencilerin sınıf seviyelerine göre daha başarılı cevaplar verdiği görülmüş, öğrencinin şiir konusunda yeterli dikkat ve ilgiyi gördüğünde duyguya ve temaya dayalı eksikleri de giderilebileceği ortaya çıkmıştır. Şiirle ilgili çalışmalarda şekil olarak öğretiminin ya işlediği duygular ve temadan daha ilerde olduğu, duygular, anlam ve sanatsal ifadelerin yorumlanmasından genellikle kaçınıldığı ya da yeterince kavratılmadığı görülmüştür.

TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Şiir her defasında bir buluş, keşfediş ve ayrı bir tattır. Her seferinde farklı haz alınır, sesli söylenir, dizeleri akıldan geçirilir ve duygular okuyucunun yüzüne yansır. Çocukların merak özelliği şiir yazmada bir kaynaktır. İskele şiirler, formüllü şiirler, somut(görsel) şiirler onların bu meraklarını şiir içinde yaşamalarını sağlamak öğretmenlerinin görevidir. Lenz (1992: 598)'e göre şiir dinleme, şiir okuma ve şiir yazma dilin gücüne bir dokunuştur. Şiir “kulağa, hayal dünyasına ve en önemlisi ruhun derinliklerine dokunur”.

Şiir bu gücü ile sadece çocuklara değil, her yaşa hitap eder. Şiir onu yazan ve okuyanın farklı yollardan giderek aynı alemde yaptığı yolculuktur. Birey her yola çıkışında farklı keşiflerde bulunur, kişinin iç yolculuğuna, kendi alemini keşfine de bir vesiledir şiir. Duygular aktarmakta ve okuma yazma çalışmalarında şiire yer verilmesi, şiirde temanın kolay bulunmasını sağlayacağı gibi öğrencinin bilişsel becerilerini yukarı taşıyacaktır.

Epik şiirin diğer şiirlere nazaran erkek öğrenciler tarafından daha iyi algılanması ve en yüksek tema bulma başarısının epik şiirde olması; imge ve sanatlarla yoğrulmuş şiir dilinin şahsa özel duygu ve hayale dayalı düğümünü çözmek için şiir üzerinde yeterince durulması ve seçimi konusunda ilkel olunması gerektiğini göstermektedir. Müfredat programında, ders kitaplarında ve ders içi etkinliklerde şiire ve değişik şiir örneklerine daha geniş bir yer açılmalıdır. Öğrencinin şiire ve edebiyata bakış açısını değiştirmek öğretmenin elindedir. Okuyacağı şiiri öğrenciye bırakmak hem onları motive eder hem de öğrenme aşamasının başında sorumluluk verir. Öğretmenin sevdiği şiirleri öğrencilerle paylaşması ve neden sevdiğini, bu şiiri okuduğunda nasıl hissettiği üzerine konuşması öğrencinin ilgisini çeker. Öğrencinin seçtiği şiirlere saygı duyulmalı ve o şiirden aldığı hazzı, şiirin kendisinde uyandırdığı duyguları paylaşmasına fırsat verilmelidir. Nasıl farklı şiirlerden hepimizin farklı dünyalara gittiği öğrencilere yaşatılmalıdır. Şiir seçiminin bireysel beğeni ve zevk meselesi olduğu, her bireyin farklı şiirlerden haz alabileceği üzerine konuşulmalıdır. “Şiir, dili, düşünceyi, eleştirel düşünmeyi, yaratıcılığı, duyguları, duyguları, müzik ve ritmi aynı anda etkili bir şekilde bir araya getirdiği için yazma öğretiminin başarısındaki rolü çok büyüktür. En etkili yazın türü olmasına rağmen şiire eğitim-öğretim programlarında yeterince yer verilmez. “Oysa şiir her öğretmenin günlük öğretim repertuarında olması gereken yararlı alanlardan biridir” (Roe ve Ross, 2006: 40; Kaya,2013,49)

Şiiri algılamanın sınıf seviyesine göre yükselmesi çocuğun bilişsel algısı ve dil gelişimiyle doğrudan orantılıdır. Çocuğun duyuşsal, zihinsel ve dil becerileri geliştikçe, yaşantıları ve deneyimleri zenginleştikçe şiirle kurduğu bağın içeriği de değişir. Ama her gelişim evresinde çocuğun şiire ihtiyacı olduğu bir gerçektir (Oğuzkan, 2001).

Yapılan etkinliklerde, şiirle ilgili sohbetlerde daha ılımlı ve yapıcı bir ortam yaratılmalıdır. Öğrenciler şiirle ilgili hissettiklerine rahatlıkla paylaşabilmeli, kendi yazdıkları şiirleri de çekinmeden arkadaşlarıyla paylaşabilmelidir. Böylece öğrencilerin şiire karşı uzak durmaları engellenir ve temayı bulma başarıları da artabilir.

Dramatik şiir ve epik şiirin aynı uzunlukta olmalarına rağmen birinin anlaşılabilirliğinin ise zor algılanır olmasının sebebi sınıfta daha az örneğinin işlenmesi olabilir, ayrıca epik şiirlerdeki başarı öğrencinin her törende bu tür şiirlerle karşılaşmış olmasıyla açıklanabilir. Sınıfta sadece belli konuları işleyen şiirlere değil farklı şiirlere yer verilmelidir. Öğretmenler şiir konusunda kendini yetiştirmeli, öğrencilere şiiri sevmenin yollarını açmalıdır. Ders kitaplarında daha farklı şiirlerden sayıca yeterli şiir metinlerine ulaşılabilmelidir.

KAYNAKÇA

- Aksöz, M.(2017). Biçemler ve Uygulamalı Öğretimi, Şiir Türleri, Uyaklar, Biçemler. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Akyol, C., Dikici, A.(2009). Şiirle Öğretim Tekniğinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi. Cilt 8. Sayı 1. ilköğretim-online.org.tr.
- Aristoteles (2017). Poetika, Şiir Sanatı Üzerine. Ankara: Pharmakon Yay.
- Aytaş, Gıyasettin (2006) . Edebi Türlerden Yararlanma. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/169/ay.pdf.

- Bindak, R., Kaya, A.(2017). Ortaokul Öğrencilerinin Şiire Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10. Sayı 2, ss. 1121-1136.
- Bolayır, A. E.(1909). Nazariyyât-ı Edebiyye Dersleri. İstanbul.
- Cüceloğlu, Doğan(2000). İnsan ve Davranışı. Remzi Kitabevi,10. Basım, İstanbul.
- Çetişli, İ.(2014). Edebiyat Sanatı ve Bilimi. Ankara: Akçağ Yay.
- Donbay, A. (2001). Tanzimat Dönemi Tenkit Anlayışı Çerçevesinde: Ziya Paşa'nın "Şiir ve İnşâ" Makalesi. turkoloji.cu.edu.tr/html/ad_ziya_pasa_siir_insa.htm
- Halıczade, N.(2012). Bilişsel Dilbilim Açısından Duyguların Dili. Konya.
- Jaroslav Vala, Katerina Janoubalova, Ulařta Rerichova (2012) Possibilities of Positive Influence On The Atitude of Students Towards Poetry, Procedia (Social and Behavioral Sciences), 69,1259-1263.
- Karakaya, N.(2017). II. Meşrutiyet Dönemi Edebiyat Eğitimi ve "Nazariyyât-ı Edebiyye". Ankara: Kurgan Edebiyat.
- Kaya, M. Okuma Kültürü ve Çocuk Edebiyatı. [://tdk.gov.tr/images/images/608.pdf](http://tdk.gov.tr/images/images/608.pdf)
- Kaya, M. (2013). Okuma-Yazma Öğretiminde Şiir. Edebiyat Dergisi / Journal of Linguistics and Literature. 10:1. 49-96 .
- Kiefer, B. Z.(2010). Charlotte Huck's children's literatüre. Boston.
- Perfect, K. A.(1999). Rhyme and Reason: Poetry for the heart and head. 52(7). 728-737.
- Oğuzkan, A.F.(2001). Çocuk Edebiyatı. Ankara: Anı Yay.
- Önkaş, N.(2009). Çocuk Edebiyatı Kitaplarında Şiirin Yeri. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı 23.
- Şirin. M. R.(2000). 99 Soruda Çocuk Edebiyatı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yay.
- Temple, C., Martinez, M.,Yokata J.(2011). Children's boks in children's hands. aBoston.
- Tolstoy, L. N.(2007). Sanat Nedir? Ankara: İş Bankası Yay.